

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljalne na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petlit vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane petlit vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Novi ministri.

Grof Stürgkh je prenovil svojo vlado. Iz vlade so izstopili, kakor naznanja cesarsko pismo z dne 30. novembra: minister za notranje stvari baron Heinold, trgovinski minister dr. pl. Schuster in finančni minister baron pl. Engel. Na njih mesta prihajajo kot minister za notranje stvari Konrad princ Hohenlohe, kot finančni minister dr. Karl pl. Leth, kot trgovinski minister dr. Aleksander pl. Spitzmüller.

Glede teh sprememb izvaja »Fremdenblatt« naslednje:

»V sestavi c. kr. vlade se je izvedla cela vrsta važnih izprememb.

Dosedanji minister notranjih stvari dr. baron pl. Heinold zapusti svoje mesto, mesto notranjega ministra prevzame predsednik najvišjega računskega dvora, Konrad princ Hohenlohe Schillingsfürst. Cesar s toplimi besedami hvaležnosti in priznanja hvali Heinoldove zasluge in mu zagotavlja visoko mesto v politični upravi države in ga je imenoval za dosmrtnega člana gosposke zbornice. Princ Hohenlohe, nekdanji ministrski predsednik, pozna natančno političnoupravno službo. Izredno se je odlikoval v upravi več kronovin v zelo težavnih okolnostih in je posebno umeval važnost socialnih nalog.

Potrebno je, da se tesnejše spoje niti, ki vežejo upravo s praktičnim življenjem, posebno glede na bodoča pogajanja o nagodbi z Ogrsko. Odstopil je trgovinski minister dr. pl. Schuster, ravnatelj kreditnega zavoda dr. Aleksander pl. Spitzmüller je postal trgovinski minister. Cesar je podelil dr. Schusterju baronstvo.

Na mesto dosedanjega finančnega ministra dr. barona pl. Engla je imenovan guverner poštne hranilnice dr. Karol vitez pl. Leth. Baron Engel je tudi imenovan za člana gosposke zbornice.

V splošnem se lahko naglašja, da se temeljni značaj in smeri Stürgkhovega ministrstva niso izpremenile. Sedanje ministrstvo ostane, kakršno je bilo in kakor je pričelo živeti, objektivno in pravično vladajoča uradniška vlada, ki jo vodijo le oziri na javni blagor.

Politični krogi sodijo, da poštane baron Heinold namestnik na Moravskem, bivši trgovinski minister dr. pl. Schuster pa postane guverner poštne hranilnice.

Glede odstopivših ministrov ne bomo dostavljali k omenjenim poročilom ničesar. Pač pa se nam zdi potrebno, da izpregovorimo nekaj besed o novih članih vlade.

Predvsem nas zanima princ Hohenlohe, ki je bil dalje časa cesarski namestnik v Trstu. Če ga sodimo po njegovem dosedanjem delovanju, moramo priznati njegovo demokratiško zavest. Princ Hohenlohe je bil doslej predsednik najvišjega računskega dvora. Višek njegovega delovanja je bil sicer kratek. Ko je bila volilna reforma leta 1906 v najhujši krizi — takrat so namreč poljski žlahčiči vrgli Gautscha in Bylandta — je bil princ Hohenlohe prevzel ministrsko predsedstvo,

zlasti, ker je njegov značaj bil izrečno za izvedbo volilne reforme. Mnogo ni mogel storiti za volilno reformo — dasi je v gosposki zbornici odločno zastopal svoje stališče in je tudi razdelil drugače volilne okraje —, zakaj ko je nastal med njim in Ogrji spor, je moral v nekaj tednih zopet odstopiti. Takrat je namreč ogrsko ministrstvo Wekerle-Kossuth, zahtevalo, da se naj med Ogrsko in Avstrijo ne sklepa več trgovska pogodba, in se je tudi krona odločila za ogrsko stališče.

Markantna osebnost med birokracijo finančnega ministrstva je bil pl. Spitzmüller, ki je bil predsednik spodnjeavstrijske finančne direkcije, a nazadnje ravnatelj kreditnega zavoda. Pl. Leth je bil guverner poštne hranilnice, koliko razume o administraciji financ, o davčni politiki, bo pokazala bodočnost.

Oficiozne pripomnje k spremembi v ministrstvu ne obetajo nič novega; pravi jo namreč: »Vobče se sme trditi, da se po temeljnem značaju in po smeri kabinet grofa Stürgkha ni prav nič spremenil, da sedanje ministrstvo ostane to, kar je bilo in kot tako kakoršno je bilo preosnovano: vlada, ki ji je le javni blagor namen, objektivno in pravično vladajoča uradniška vlada.«

Nadejamo se pa, da bodo trije novi možje, ki so v marsikaterem oziru na dobrem glasu in precejšnjega ugleda, vplivali tudi na »temeljni značaj« kabineta Stürgkhovega.

Draginja.

Cene živilom so dosegle že tako neprimerne višine, da jih občutijo silno bridko ne le delavci, marveč tudi nekaj bolj imoviti sloji. Denar je izgubil na kupni vrednosti že za polovico in več. Nekateri predmeti kakor surovo maslo, meso, zabela, so stvari, ki jih delavci sploh ne morejo več nabavljati. Od franc. revolucije kaj takega še ni bilo. Toda na Francoskem, zlasti v Parizu, se je branilo prebivalstvo pred draginjo s tem, da so napravili oderuhe z živili osebno odgovorne, njih zagovorniki v konventu, ki so nastopali proti odredbam zoper oderuštvo, ki jih je zahtevalo prebivalstvo, so delali bridko pokoro zato, ker so hoteli ohraniti »svobodno kupčijo«. Zakaj čim prosteje se je gibala kupčija, tem bolj so se dvigale cene, prav tako kakor danes pri nas in po drugih vojujočih državah. Sicer pa trpe zaradi draginje tudi nevtralne države; v Švici na primer, ki se ne vojskuje, se pritožujejo glede draginje prav tako kakor v Nemčiji in Avstro-Ogrski. Državne uprave ne morejo preprečiti tega zla, ker sicer bi bilo nerazumljivo, kako da ne izdajo dosti vse odredbe proti oderuhom z živili. — Posamezne navijalce cen pač zadene kazni, toda bolezen se le razvija dalje.

V Nemčiji, kjer je prosto izražanje mnenja nekoliko manj omejeno, se je pričelo živahno gibanje proti draginji. Nele organizirano delavstvo, tudi srednji sloji protestirajo proti draginji in javno imenu-

jejo krivce. Celo industriji se oglašajo proti navijanju cen. Tako je pisalo nedavno znano kapitalistiško glasilo »Rheinische Westfälische Zeitung«:

»Ali ni vnebovpijoča sramota, da med tem, ko gledajo milijoni in milijoni »sivih« mož dan na dan smrti v oči ter zastavljajo svojo nenadomestljivo kri za tiste, ki so ostali doma, nekateri, ki so ostali doma bogate na račun splošnosti? To je vsekakor sramota. Nimamo nikakršnega parlamentarnega izraza za tako početje in menimo, da so brezkončni sklepi in namerjane odredbe udarec po vodi, spričo brutalnega dejstva, da neoziraje se na vse lepe besede oderuštvo uganja svoje orgije bolj nego kdaj prej. Ali teh zločincev — drugega izraza ne najdemo — ni mogoče prijeti? Ali ni mogoče, da preidemo od besed k dejanjem in te ljudi kaznujemo z nečastnimi kaznimi? Proč s škodljivci iz naše srede, ki se rede od mozga našega ljudstva! Lepe besede ne pomagajo več. Videti hočemo dejanja, ker smo se naučili, da le dejanja res nekaj izdajo.«

Enako se izraža nacionalno liberalni poslanec Schiffner v »Tagu«. Tudi ta pravi, da vse dosedanje odredbe vlade »ne zadoščajo ne po načinu ne po obsegu. Te lavorike niso take, da bi se počivalo na njih. Potrebno je poprijeti in odpraviti, mnogo več nego se je zgodilo doslej.«

V »Kölnische Zeitung« piše star duhovnik: »Bridko je, če moramo gledati, kako je pokvarilo krepko, zmage zavestno in požrtovalno razpoloženje nemškega ljudstva to, da so odrekle odredbe glede živil, in ga spreminjajo v nevoljo.«

Tako pišejo tudi drugi listi srednjih stanov. Tudi katoliško delavsko časopisje ostro šiba navijalce cen. Iz vsega je razvidno, da je nevolja proti navijanju cen v Nemčiji razširjena ne le med delavstvom in nižjim uradništvom, marveč tudi med meščanstvom. V Nemčiji je tudi posebno mesto, ki je za draginjo odgovorno, to je prusko ministrstvo za kmetijstvo.

Tudi v Avstriji imamo mnogo odredb in naredeb, ki ovirajo draginjo. Imamo razsodbe upravnega sodišča, toda kljub temu draginja narašča. Pri nas imamo cele stanove, ki se trudijo, kako bi pognali še bolj kvišku cene potrebnim živilom. Ti ljudje ne poznajo danes ne ljubezni do domovine, ne ljubezni do bližnjega, ne poštenosti, ne »naglavnih« grehov; nič, samo denar, samo oderuštvo poznajo, to jim je najsvetejše — bog vseh bogov.

Za te ljudi je potreben trd bič, če se jih hoče odvaditi škodljivega dela za hrbtom konsumentov — prebivalstva in — države.

Če dobiva mož pol plače gre ženi preskrbnina.

Proti odločbam preskrbninskih komisij ni nobene pritožbe na višjo oblast. Ukrepi teh komisij so pravomočni, pravi-

co ima vsakdo le, podati komisiji pojasnila, iz katerih utegne razvideti, da se je zmotila ter zahtevati, da ukrepa znova o preskrbnini. Proti tem ukrepom sicer ni vzklica ali rekurza, pač pa je mogoča pritožba na upravno sodišče tudi glede priznanja preskrbnine. Taka pritožba je sicer precej težavna in draga, zato jo bo dvignilo le malo žen.

Taka obravnava je bila pred upravnim sodiščem glede pritožbe soproge ekonomskega upravitelja iz Podržama na Češkem. Soprog je odšel početkom vojne v vojsko. Soproga pa ni dobila zase in za otroka nikakršne preskrbnine, češ, da dobiva soprog še dalje plačo. Toda ni res, da bi mož dobival plačo. Mož je imel 160 kron mesečne plače, sedaj pa daje gospodar ženi po 80 K na mesec.

Pritožba pravi, da § 3. zakona določa, da se preskrbnina odreče tedaj, če prejema v aktivno službo vpoklicani plačo dalje, ali pa mu iz kakih drugih vzrokov prejemki ne odpadejo, ali pa če živi v taki službi, ali ima tako imetje, pridobitne ali dohodninske razmere, da dotični svoji ne prihajajo v nevarnost glede preskrbe.

Če dobiva žena 80 K, tedaj ne dobiva mož prav nič — toda le, če vpoklicanec kaj dobiva, bi bila izjema, tukaj pa ne dobiva prav nič, kajti polovica vendar ni »njegova plača«. Če bi bil hotel zakonodajalec odreči ob polovici plače preskrbnino, bi bil ta izrečno povedal, rekel bi bil, da se odreče podpora tudi tedaj, če kdo prejema del plače.

Upravno sodišče pod predsedstvom drugega predsednika barona Schwarzenaua se je naravno moralo pridružiti temu nazoru ter je razveljavilo sklep komisije.

Žene, ki se jim je godilo enako kakor ženi tega upravitelja, smejo zahtevati na podlagi te odločbe novo določitev preskrbnine pri komisijah, sklicujoč se na to odločbo. Komisije jim morajo priznati preskrbnino tudi za ves čas, ko je niso dobivale, če jim gre v zmislu te odločbe. Mogoče je, da bodo komisije navajale nove razloge, da odreko preskrbnino; v tem primeru naj se navede v zahtevah, da je zakonodajalec izrečno navedel izjeme za tiste, ki prejema plačo — mislil je tukaj javne uradnike, ki jim gre v zmislu zakona plača — in pove, da mora imeti mož take dohodke, da ni družina ogrožena. Popolnoma napačno je namreč, če se odreka preskrbnina ženam, ki nekaj zaslužijo same. Zaslužek žene ni razlog za odklonitev preskrbnine. V § 7. je to povsem jasno označeno, zakaj izrečno pravi, da se preskrbnina ne sme krajšati, četudi družina dobiva slučajno kaka naklonila ali prejemke od dežele, občine, društev ali zasebnih oseb.

Pred sto leti.

Po padcu Napoleona so zaveznice — Prusija, Avstrija, Rusija, Anglija — dne 30. maja 1814 s Francijo sklenile mir. Francija ni mogla ničesar ohraniti od Napoleonovih pridobitev v tem miru, kljub temu pa se je, dasi je bila v tej vojni premagana, znatno povečala. Obdržala je namreč Alzacijo in posamezne dele Belgije, ki sta jih osvojila v revolucijskih letih Dumouriez in Jourdan in jih je hotela pridobiti Francija že izza Ludvika štirinajstega. V celoti se je povečala Francija v primeri z obsegom, ki ga je imela po miru leta 1790., torej neposredno pred revolucijo in Napoleonovo dobo za stopetdeset štirinajstih milj. Vrhutega tudi niso zaveznice zahtevale nikakršne odškodnine. Ta razmeroma jako ugodni mir za

Francijo pa je utesnil znatno takoimenovani drugi pariški mir.

Napoleon se je vrnil 1. marca 1815 iz pregnanstva z otoka Elbe. Odločilna bitka pri Vaterlou dne 18. junija 1815 je kljub prejšnjim zmagam Napoleonovim pri Ligniju omajala znova ustanovljeno gospodstvo Napoleonovo: Vlada »sto dni« je minila. Dne 7. julija sta vkorakala Blücher in angleški vrhovni poveljnik Wellington v Pariz. Sledil jima je po Napoleonovem prvem padcu postavljeni francoski kralj Ludvik XVIII. iz rodu Bourboncev, brat 1793. leta umorjenega Ludvika XVI.; nato so prišli še avstrijski cesar Franc, ruski car Aleksander in pruski kralj Fridrik Viljem III. Napoleon je bežal med tem v Rochefort, skušal je pobegniti v Ameriko, ko se mu pa beg ni posrečil, se je zatekel k angleškemu admiralu Hatham, a je bil razočaran, zakaj admiral ga je dal odpeljati na Angleško in s tem so minile Napoleona vse nade na angleško velikodušnost. Iz Anglije so odvedli svojega nezprosnega sovražnika na otok Sv. Helene v Atlantskem oceanu. Legitimni monarhi so pa osnovali po nasvetu Aleksandra sveto aljanso (zvezo). Namen te dne 26. septembra sklenjene zveze je bil boj proti razširjanju revolucionarnih idej, ki sta jih negovala francoska revolucija in bonapartiško cesarstvo po vsem svetu ter spreobrnitev narodov zopet h krščansko-konservativnemu duhu, strogo najegitimnejšega absolutizma. V doseg tega namena so zahtevali za Francijo slabeje pogoje nego v prvem pariškem miru: menili so namreč, da je Francija nemirni element, in so jo skušali siloma umiriti s tem, da so jo oslabili in postavili pod evropsko policijsko kuratelo.

Drugi pariški mir, ki je bil sklenjen dne 20. novembra 1815, je obsejal približno naslednje določbe:

Francija mora odstopiti ozemlje ob levi strani Rena: Filippovila kraljevini Nizozemski, ki so jo na dunajskem kongresu sestavili iz Belgije in Holandske, Saarlouis in Saarbrücken Prusom, Landau Bavorski, Savojo Sardiniji, del pokrajine Geks Genfu. Nekaj časa je kazalo, da vzamejo Alzacijo Francozi, toda nemški državni kancler Hardenberg in nemški patriotje okolo Arndta in Steina so odločno zahtevali vrnitev nemških provinc, ki so jih Francozi v 16. in 17. stoletju odvzeli Nemčiji. Zahtevali so tudi del Lotringije. Oboje seveda zastonj. Kljub temu so naložili Franciji vojno odškodnino in jo deloma zasedli z okupacijskimi četami. Severoizhodne province so zasedle zaveznice s 150.000 možmi za tri ali pet let; to se naj ravna po tem, kako se bo Francija obnašala. Francija je morala plačati 700 milijonov frankov vojne odškodnine, ki so jo razdelile zaveznice med seboj. Razen tega so vse umetnine, ki so jih Francozi vzeli za napoleonskih vojen, ki so po prvem pariškem miru ostale v Prizu, morali vrniti zaveznicam.

Glede povečanja ozemlja, ni bila Francija v drugem pariškem miru bolj oškodovana kakor v prvem; po dvajsetletni vojni dobi ni bila prav nič oslabiljena. Neprijetna je bila vojna odškodnina, ki je po prvem miru ni bilo treba plačati; ponižujoče je pa bilo zanjo, ker so zaveznice zasedle del Francije z vojaštvom, približno tak del, kakor ga imajo danes Nemci v svoji posesti. Poniževalno je bilo dalje dejstvo, da se je Francija res vdala evropskemu policijskemu nadzorstvu. Dunajski kongres, ki se je ustanovil po prvem pariškem miru do bitke pri Vaterlou je še vedno jako vpošteval Francijo. Na dunajskem kongresu so osnovali pentarhijo (to je peterozvezo) evropskih velesil, v katero je bila sprejeta tudi Francija poleg Avstri-

je, Britanije, Prusije in Rusije, ne glede na to, da je morala odstopiti v napoleonskih vojnah osvojena ozemlja. Po drugem pariškem miru so minile te ljubeznivosti. Z vso resnostjo so skušali Francoze prepričati, da so premaganci in podrejeni kurateli drugih velevlasti. Ustanovitev svete zveze (aljance) je to dala Franciji najbolj čutiti. Francija je bila potem do dobe Napoleona tretjega svetovno-politiško brez vpliva.

Kakor ves čas med 1798. in 1815. ima tudi konec, drugi pariški mir z dne 20. novembra 1815, velik pomen za danes.

Svetovna vojna.

Pol leta že traja vojna z Italijo. Velikanske napore ima italijanska ofenziva in seveda tudi obramba, kjer zija na stotine topov v lice in kjer napada takorekoč obenem do pol milijona sovražnikov v večtedenski bitki. Zlasti se vrše najljutejši napadi ob tolminskem in goriškem območju.

Vojni poročevalci poročajo dne 30. novembra: Na bojni črti ob Soči se gode važni dogodki, kjer se že več mesecev bije bitka, ki je najvažnejša v sedanji svetovni vojski. Od Krna do Tržiča ni točke, kjer bi ne bili poizkušali Italijani prodreti s premočnimi silami.

Najvažnejši odseki, ki jih poizkuša vzeti sovražnik z obupno silo, so Dobrdobska visoka planota, osobito na severoizhodu ležeča gora Sv. Mihaela, ki nadvladuje nad izlivom reke Vipave, goriško območje, naše postojanke pri Plaveh in tolminsko območje.

Posebno ljuto so napadali v torek z množicami Dobrdobsko planoto. Na gori Sv. Mihaela sami smo odbili osem napadov. Vse postojanke na celi bojni črti se nahajajo brez izjeme v naši posesti, le pri Oslavju se je posrečilo Italijanom, da so vdrli v nek naš jarek. Postojanka leži severo-zahodno od Gorice na desnem bregu Soče.

Boji pri Sv. Mihaelu se, kakor poročajo vojni poročevalci, 29. novembra bijejo z večjo ljutostjo kakor kdajkoli. Zdi se, da so se Lahji prepričali, da ne pridejo z najobupnejšimi prodiralnimi poizkusi niti koraka naprej pri Oslavju in čez Podgoro-Gorico. Za vsako ceno zato poizkušajo, da si čez Sv. Mihael pribore to pot. V zadnjih dneh so napadali večinoma na severnih robih Sv. Mihaela. Brigada Perugia je nadaljevala tam z naskoki, ki so sledili eden drugemu. Italijanom se je, kakor že večkrat, posrečilo, da so vdrli v po artiljeriji uničene jarke naše pehote in jih tudi res zasedli, a vselej smo s protinapadi zopet vzeli zasedene jarke. Ni mogoče, da bi se lastniki posameznih kosov jarkov ne menjali. Dobro zastavljena italijanska artiljerija uniči posamezne dele naših postojank, ki se morajo trenutno izprazniti. Naša pehota se umakne med tem v svoja bivališča, kjer je varna pred granatami in čaka konca obstreljevanja. Italijanska pehota se je med tem polastila praznih jarkov, prepodi jo šele protinapad. Podnevi izgubljena postojanka se nahaja drugo jutro vedno zopet v naših rokah. Kljub strašnim izgubam zadnjih dni sovražnik neprestano nadaljuje svoje poizkuse, da osvoji Sv. Mihael. Železniški transporti za njegovo črto dokazujejo, da zopet dovažajo nove čete, ker tiste, ki se zdaj bore in ki so bile tepene, ne verujejo več, da vzamejo z naskokom Sv. Mihael.

»Politiken« piše: Med bojišči velevlasti se vrši hud boj pravzaprav samo še na Italijanskem. V torek je minilo pol leta, odkar je Italija napovedala vojno in ne brez podlage spominja avstro-ogrski generalni štab na to, da avstro-ogrške čete

drže po štirih bitkah ob Soči vrste pozicij, katere so si izbrali začetkom vojne. Čeprav so morda izgube Italijanov s pol milijonom visoko računane, je gotovo, da velikanske izgube Italijanov niso v nikakem razmerju z doseženimi rezultati. Ostane dejstvo, da se bore Italijani na istem mestu kakor pred šestimi meseci.

Iz Ženeve: »Petit Journal« poroča: Italijanski parnik »Bormida« je bil v Sredozemskem morju od sovražnega podmorskega čolna torpediran. Vsi pasažirji so bili rešeni.

»Baseler Nachrichten« poročajo iz Verone: Pri jurišu na Col di Lana je vodil italijanske čete polkovnik Beppioni Garibaldi. Napadajoči bataljoni so se pod njegovim vodstvom večkrat menjali. Avstrijske čete so pustile, da so zasedli Italijani par jarkov, potem so jih pognali v zrak.

Po listih privatnikov v Italiji je padlo doslej italijanskih oficirjev: 2 generala, 123 štabnih in 1609 drugih oficirjev.

Italijanski listi so pričeli pisati o težkočah ofenzive na soški fronti ter pripravljati javnost na potek sedanje brezuspešne bitke. Sonino in Cadorna bi rada poročala parlamentu o uspehih, toda zasedanje parlamenta je tu, a željenih uspehov ni. Znaki torej kažejo, da so Italijani za sedaj izkrcavali na soški fronti. Z druge strani pa poročajo, da je za laško fronto jako živahno gibanje, ter da še ne mislijo na dosedanje usodo.

Operacije proti Srbiji so končane za sedaj. Tako je povedalo pred par dnevi vojno poročilo. Vojno poročilo meni s tem glavno ofenzivo; zakaj ostanki srbške vojske se umikajo v Albanijo in v Skadru se je tudi nasečila srbka vlada.

Na Kosovem polju so se pač vršili boji, vendar pa ne odločilni.

Listi poročajo z južnoizhodnega bojišča:

Naše čete so, prodirajoč s Kosovega polja, prekoračile črnogorske obmejne gore. Istočasno so dospele bulgarske kolone v Prizren ter si s tem pridobile važno bočno pozicijo, s katere bodo lahko ogrožale umikanje srbških čet ob Drinu na Dibro. Peč in Djakovo smatrajo vojaški krogi za izgubljeni, Srbi, oziroma Črnogorci se bodo morali od tam umakniti, sicer pridejo v skrajno nevarno položaj.

V Makedoniji se je razvil položaj, ki je za Bulgare vseskozi ugoden. Bulgarske čete se bližajo Bitolju, kjer je situacija Srbov brezuspešna, francosko-angleška fronta pa je tako ogrožena, da ji ne kaže drugega, kakor se zopet umakniti na grško ozemlje. Italijanska poročila pravijo, da se je umikanje že pričelo.

Posebne pomena so besede našega cesarja v pismu na gfm. von Mackensena o nalogah, ki jih morajo naše junaške armade na Balkanu še razrešiti. Ententa sluti, kakšna presenečenja jo še čakajo, francoski listi že poročajo, da se nahajajo Gallwitzove čete na potu v Makedonijo.

Vojaški sodruženik »Morgenbladet« piše pod naslovom »Finis Serbiae«: Prvi del velike vojne na Balkanu je vsekakor zaključen. Oblegati in decimirati armado 250.000 mož, pač najhrabrejših in v vojaškem oziru najvrlejših vojakov kar jih je na svetu, in to v deželi, ki je tako pripravna za trdovratno in žilavo obrambo kakor Srbija, vse to izvršiti v teku 6 do 7 tednov, je tako ogromen čin, da v primeri z njim obledi celo hrabri boj Srbov za njihovo državo.

Nova nota Grške na četverozvezo je spisana povsem prijateljsko. Uradni krogi jo smatrajo za pripravno sredstvo v svrhu razrešitve pendentnih vprašanj ter pristavljajo, da je v vseh točkah zadovoljiva,

ker ustreza želji grškega naroda, ki hoče ostati nevtralen, ne da bi delala zavezniškom težkoče. Pogajanja se nadaljujejo.

Pariška poročila pravijo, da Grška ne mara privoliti v nobene nove koncesije. Grška vztraja pri zahtevi po striktni nevtralnosti. »Echo de Paris« konstatira, da Kitchener in Cochlin nista v Atenah drugega dosegla kakor obljube. Ententina diplomacija nima v Atenah nobenih uspehov.

Tudi pritisk na Rumunijo je skrajno nasilen. Nekatera poročila govore, da pristane tudi Rumunija na tem, da se določi nevtralen pas za prehod tujih (ruskih) čet. Vendar pa doslej še ni avtentičnih poročil glede takega dogovora.

Dardanelske akcije menda Angleži in Francozi niso opustili. Vedno se še vrše na Galipoliju artiljerijski boji kakor prej. Na drugih turških bojiščih pa ni posebnih dogodkov.

Rusko in francosko bojišče je konstantno isto. Na severu brani Hindenburgova armada rusko prodiranje, na južnem koncu fronte ob Galiciji in Bukovini pa avstrijska in nemška. Vrše se le običajni boji. Enako je tudi bojevanje na francoskem bojišču.

Domači pregled

Sedeminšestdeset let je poteklo večeraj, dne 2. decembra, odkar je zasedel avstrijski cesar prestol v burnem letu 1848.

Žepni koledar za rudarje je izšel.

Splošni žepni koledar se začne razpošiljati prve dni bodočega tedna.

Pred zasedanjem ogrskega državnega zbora. K delom v zvezi z vojsko se pritegnejo v omejenem okviru tudi 50 do 55letni. Ogrski korespondenčni urad poroča, da se bo pečal ogrski državni zbor z izjemnimi odredbami proti navijanju cen, o oblastvenem posredovanju dela in o dveh predlogih honvedskega ministristva. S prvo se dopušča, da se smejo z gotovimi omejitvami pritegniti starostni letniki od 50. do 55. leta k delom v tuzemstvu, ki so v zvezi z vojsko, druga izpreminja pogoje za sprejem v Ljudevitovo akademijo. Priznati se namerava tudi mohamedanska vera.

Odbor strokovnih organizacij v Trstu je določil 5000 kron podpore posebno potrebnim družinam takih vpoklicancev, ki so bili že vsaj eno leto člani kake strokovne organizacije. Podpore se razdele o Božiču v zneskih po 10 K ter bo torej obdarovanih 500 družin. Razentega dobi vsak brezposelni sodrug, ki od svoje organizacije ne dobiva nobene podpore, 10 kron; dopolnilno podporo pa dobe tudi oni brezposelni sodrugi, ki dobivajo od svoje organizacije manj nego 10 K na teden. Razentega je gori navedeno poverjeništvu otvorilo javno podpisovanje darov za družine vpoklicanih in brezposelnih sodrugov.

Nemški cesar na Dunaju. Nemški cesar Viljem II. je dospel v ponedeljek na Dunaj, da obišče cesarja Franca Jožefa, s katerim se nista videla, odkar je izbruhnila vojna. Na kolodvoru v Pensingu je sprejel cesarja v cesarjevem imenu prestolonaslednik nadvojvoda Karol Franc Jožef d' Este v spremstvu nadvojvod Franca Salvatorja in Karola Štefana. Cesar Viljem, oblečen v poljsko uniformo pruskega generala feldmaršala, se je odpeljal v Schönbrunn, kjer ga je pozdravil cesar Franc Jožef v galauniformi pruskega feldmaršala. Opoldan se je vršil intimen dejeneur, popoldan je sprejel cesar Viljem zunanjega ministra barona Buriana, oba ministrska predsednika grofa

Stürgkha in grofa Tiszo, bosanskega ministra drja. Körberja ter dunajskega župana Weiskirchnerja. Ob 6. zvečer se je vršila na dvoru pojedina, nakar se je cesar Viljem zopet odpeljal. Pri odhodu je nosil nemški cesar avstrijsko poljsko uniformo.

Odstop nižjeavstrijskega namestnika. Cesar je z lastnoročnim pismom dovolil, da je z ozirom na slabo zdravje odstopil nižjeavstrijski deželni namestnik Bienert, nekdanji ministrski predsednik in notranji minister. Cesar je povišal Bienerttha v grofovski stan in si pridržal, da ga zopet porabi v službi, ko ozdravi.

Novi nižjeavstrijski namestnik. C. kr. kor. urad poroča, da je imenoval cesar za nižjeavstrijskega deželnega namestnika dosedanjega cesarskega namestnika na Moravskem barona Regner pl. Bleyleben.

Nove cene za krompir in seno. Deželna vlada za Kranjsko je določila za nadrobno prodajo (do 10 meterskih stot.) prebranega jedilnega krompirja ceno za 1 kg 13 vin., za neprebran krompir pa 12 vin. — Za prešano seno so najvišje cene 9 K 50 vin. za 100 kg, za rahlo seno 8 K 50 vin. Ti odredbi stopita v veljavo 1. decembra. Prestopki se bodo najstrožje kaznovali.

Pivovarne morajo omejiti varjenje piva. V svrhu, da se ne porabi preveč ječmena, je ministrstvo izdalo novo naredbo, ki določa za čas od sredi decembra 1915 do konca marca 1916 novo omejitev varjenja piva. Vobče smejo pivovarne zvariti piva le 55% normalne svoje produkcije, srednje in male pa kvečjemu 60 do 65%.

O oddaji fižola kmetovalci v več krajih še vedno niso na jasnem. Po dosedanjih ministrskih določbah si sme vsak posestnik obdržati toliko fižola, kolikor ga rabi za seme in za hrano v svojem gospodarstvu do prihodnje žetve. Ostali fižol se mora oddati komisijonarjem žitnega zavoda. Nikakor ni torej dovoljeno prodajati fižol drugim, kot komisijonarjem žitnega zavoda in se vsi taki slučaji strogo kaznujejo. Tudi vojaštvo nima pravice nakupovati fižola od kmetovalcev. Cena za fižol je 40 K za 100 kilogramov netto in so ga kmetovalci dolžni pripeljati na bližnjo železniško postajo. Kmetovalci se opozarjajo na to, da ta cena ostane, in se nikakor ne bo zvišala.

Kako se najbolj varčno kuha krompir. Najprvo naj se krompir skuha do polovice ter nato olup. Potem se olupljeni da zopet kuhat v slano vodo, da se popolnoma razkuha. Pri takem postopanju se ničesar ne izgubi na olupkih, kar znači velik prihranek v gospodinjstvu. Ni se bati, da bi pri takem ravnanju krompir izgledal neokusno. Le starejši krompir, katerega se deloma že prijemlje gniloba, ni za tako porabo. (»Gostilničar«).

Najvišje cene za mast v Avstriji. Z naredbo določuje trgovinski minister najvišje cene za svinjsko mast, špeh in slanino. Na temelju cesarske naredbe z dne 10. oktobra se razglša: Pri prodaji svinjske masti in špeha od strani proizvajalca trgovcu bo znašala najvišja cena za 100 kilogramov čiste teže v času od 16. decembra 1915 do 15. januarja 1916 za zabelo 721, za zaseko 680, za surov špeh 639; v času od 16. januarja do 15. februarja 1916 za zabelo 670, za zaseko 628, za surov špeh 608 K, v času od 16. februarja do 15. marca 1916 za zabelo 618, za zaseko 577, za surov špeh 550 K; od marca 1916 naprej pa za zabelo 567, za zaseko 525, za surov špeh pa 505 K. Naredba zadobi moč z dnem razglasitve. — Na Ogrskem pa znaša v času od 16. decembra do 15. novembra najvišja cena zabele 700, za zaseko (surovo mast) 660 in za špeh 620 K pri 100 kg, vsak mesec se ce-

ne znižajo za 50 K in bodo 16. marca znašale za zabelo 550, za zaseko 510 in za špeh 490 K. Kakor je videti, je zopet razlika med nami in Ogrji.

Črnovojniški letnikov 1872. do 1874.

V črnovojniških krogih so se pojavili dvomi ali zadeva vpoklic tudi one v letih 1872., 1873. in 1874. rojene črnovojniške obvezance, ki so po § 2., 2. odst. črnovojniškega zakona z dne 6. junija 1886, ker so pred pričetkom črnovojniške obveznosti prostovoljno vstopili v prezenčno službo vojske ali pa ki so po § 1. domobranskega zakona iz leta 1893. oziroma § 9. domobranskega zakona za Tirolsko in Predarlško vsled odsluženega tretjega leta predčasno izstopili iz črnovojniške obveznosti, pa so zopet dosegli črnovojniško obveznost na podlagi cesarske naredbe z dne 1. maja. Z merodajne strani se k temu pripominja: Dne 6. decembra morajo nastopiti vsi pri prebiranju za črnovojniško službo z orožjem za sposobne spoznani avstrijski črnovojniški obvezanci letnikov 1872., 1873. in 1874., tudi oni, ki so šele pozneje zopet prišli pod črnovojniško obveznost.

Škoda, ki so jo povzročili Italijani Gorici z obstreljevanjem in vsled požarov iznaša že nad 25 milijonov kron. Tudi človeških žrtev je mnogo. Bolnišnice in javne zavode so premestili iz Gorice, uradi še poslujejo v mestu.

Na soškem bojišču je bil zadet od granate sin deželnega glavarja kranjskega, dra. Ivana Šusteršiča, in sicer do smrti.

Umetni udi za ranjence. Po odloku vojnega ministrstva dobijo vojaki, častniki in moštvo, ki so bili ranjeni pred sovražnikom ali pa so sploh zadobili telesno poškodbo v izvrševanju vojne službe, potrebne umetne ude in ortopedične aparate, druge nadomestne telesne kose in posebno bandaže na račun vojne uprave. Popravila in nadaljno nabavo takih predmetov pa si je treba oskrbeti iz lastnih sredstev. Za ranjence po vojaških bolnišnicah določuje v tej zadevi poveljstvo bolnišnice. Nabavnih stroškov se sme dovoliti največ 250 K. Med umetne ude, ortopedične aparate, druge nadomestne kose telesa in posebne bandaže spadajo tudi ortopedični čevlji, oporni aparati, umetne oči, ušesa, nos, proteze za čeljusti in zobovje, telesne obveze in pasovi pri kili. Ker se je prej premalo gledalo, da umetni udi odgovarjajo posebnemu značaju ran in potreb moža, zato se morajo taki predmeti izdelovati samo po zavodih, ki so v tem oziru na višku tehnike in zdravstva. V take zavode je treba poslati moštvo. V slučajih, kjer bi radi posebnosti slučaja ne zadoščalo 250 K, sme vojno ministrstvo dovoliti tudi večjo vsoto. Oseb, ki potrebuje proteze in so vsled ran postale delanezmožne, jih ni prej superarbitrirati in odpustiti, dokler niso dobro izšolani s protezami. Ranjenci po zavodih »Rdečega križa« in drugih prostovoljnih zdraviliščih dobe umetne ude tudi od vojaške uprave, če jih jim ne preskrbi »Rdeči križ«.

Več vagonov svinjske masti ter večjo množino pitanih prašičev bodo pričetkom decembra pripeljali iz Bulgarije na Dunaj in v Gradec.

Na Poljskem in v Galiciji. »Journal de Geneve« poroča z avstrijske Poljske, da je razmerje oblasti napram prebivalstvu izborna. Sodnije uradujejo poljsko. Gospodarsko dežela napreduje. V Lublinskem okrožju so Rusi razdeljali 1500 krajev. Ruski državni gozdovi, ki merijo 300.000 ha, so dobro upravljani. Les za nove zgradbe se dobi večidel zastonj. Cela vrsta tovarov zopet dela, večidel pod vojaško upravo. V treh tednih se bo mogel tudi že pričetki železniški promet na pro-

gah Krakov - Lublin - Kovel - Luck - Vladimir Volinskij. Avstrijska uprava je odprla tudi mnogo šol, dočim je bilo pod ruskim gospodstvom 800.000 otrok brez šolskega pouka. Varšavska mestna uprava je izdelala načrt za povečanje Varšave. Inkorporirajo naj se predmestja. Varšava obsega sedaj 6500 oralov ter naj se razširi za 8500 oralov s 300.000 prebivalci. Varšava bi bila potem eno najbolj gosto naseljenih mest. — Iz Krakova: V Boryslawu so napolnili meseca oktobra 6294 cistern surovega petrolja, izvozili pa 9135 cistern. Prvih deset mesecev t. l. je dal vrelec v Boryslawu 45.343 cistern petrolja; 1. novembra je ostalo še 46.742 cistern, ki zadostujejo najmanj za pol leta. Pričakovati je zvišanja cen surovega petrolja.

Gospodarsko zblizanje Avstrije in Nemčije. Za državnega podtajnika v Nemčiji je imenovan dr. Richter. Delo novega ministra bodo priprave za tesnejše zblizanje z Avstro-Ogrsko na gospodarskem polju. Izdeloval bo predloge, ki se predložijo avstro-ogrski vladi.

Iz Šlezije in Češke pošiljajo preižog tudi v Rumunijo.

Šest let ječe za pokvarjen golaš. Gostilničar Aleksander Börcsök v Budimpešti je prišel z gospodinjo in hčerjo pred sodišče, ker je dokazano dajal gostom v gostilni golaš, čegar meso je pobiral iz pomij, ki jih je dobival po vojaških bolnišnicah. Pomije je dobival v krmiljenje prašičev, a je precejal iz njih kosce in jih prodajal za golaš. Obsojen je bil na šest let, gospodinja na pet let in hči na dve leti ječe.

Glavobol povzročata navadno krvni naval in razburjenje živcev. Oboje se odpravi in glavobol poneha s Fellerjevim bolečine hladečim, živce pomirujočim in lepo dišečim fluidom iz rastlinskih esenc z znamko »Elza-fluid«. 12 steklenic franko 6 kron. Večkrat je zapeka ali prepohl želodec kriv glavobola. V tem slučaju vzemite Fellerjeve mehko odvajajoče želodec krepeče rabarbarne kroglice z znamko »Elza-kroglice«. 6 škatlic franko velja le 4 K 40 h. Stotisoči zahvalnih pisem. Od mnogih zdravnikov priporočane. Oboje razpošilja lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 334. (Hrvatsko). (vv)

Svetovni pregled.

Vojni parlamenti. Vojna traja z vso ljutostjo že peto četrtletje. Ob tem času zborujejo ponovno in sicer sedaj takorekoč obenem ogrski, nemški, državni zbor, italijanski parlament in ruska дума. Zborovala je nedavno tudi rumunska zbornica. V ogrskem državnem zboru se pečajo zlasti z važnimi vprašanji glede razmerja med Avstrijo in Ogrsko.

Profesor Friderik Crismann. Dne 13. novembra t. l. je umrl v Zürichu v Švici profesor dr. Friderik Crismann, zastopnik socialne demokracije v züriškem mestnem zastopu. Pridobil si je velikih zaslug kot učenjak in politikar v Švici, zlasti pa v Rusiji. Rojen je bil leta 1842. v kantonu Argau, medicino je študiral v Zürichu in v Pragi. Osebni odnošaji so ga gnali leta 1869. v Petrograd. Leta 1881. je bil poklican na vseučilišče v Moskvo kot profesor za higijeno. Prav istega leta je bil umorjen car Aleksander III., kar je bilo posledica takratnega revolucionarnega gibanja, ki ni poznalo drugega nego teror (strahovanje). Profesor Crismann pa je osnoval na vseučiliščih tajne kroge dijakov, med katerimi so bili najboljši elementi ter jih poučeval o socializmu. Užival je med dijaki največji ugled. Leta 1896. je pa moral zapustiti Rusijo, ki mu je bila postala druga domovina. Crismann

se je naselil nato v Zürichu, kjer je živel in deloval neumorno za socializem do svoje smrti.

Srbska vlada v Skadru. Srbski ministrski predsednik je z vlado došel 28. pr. m. v Skader, kot bodoči sedež vlade.

Solun v nevarnosti? Ententa je v silnem strahu za Solun. V ententinih krogih se pojavljajo glasovi, ki priznavajo, da je ententa z akcijo na Balkanu krenila na popolnoma napačno pot, in danes še ni nič gotovega, kakšno bo končno stališče sedaj še nevtralnih balkanskih držav. Gotovo je le to, da je »blagohotna nevtrali-teta« le prehodni dogovor, ki mora dobiti v kratkem tako ali tako realno obliko, ker utegnejo pasirati grško ozemlje tudi vojske zveze osrednjih držav, kakor namigavajo najnovejša poročila.

V Srbiji so ujele zavezniške čete od početka sedanje ofenzive nad 130.000 Srbom in zajele nad 700 topov ter silno mnogo vojnega materiala in nekaj živil.

Prizren padei. Padel je Prizren, nekdanje glavno mesto stare Srbije. 65 kilometrov južnozpadno Prištine, najpomembnejšega kraja na Kosovem polju, 65 kilometrov severozpadno Skoplja, leži ob Bistrici, malem dotoku Belega Drina. Prizren je bil poprej glavni kraj prejšnjega turškega vilajeta Kosovo. Amfiteatralično zgrajeno mesto se naslanja na rob rodovitne ravnine in tvori stekališče več vojaško važnih cest. Tu se odcepi pot, ki vodi iz Skadra, na eni strani v notranjost Srbije, na drugi čez gorske prelaze v Makedonijo. Mesto ni moglo dati Srbom nikakega zavetja, ker razven citadele na sicer obvladajoči višini nima nikake obrambe. Prizren je igral v srbski zgodovini važno politično vlogo in v časih starega srbskega carstva je bil glavno mesto dežele. Srbska katedrala in kraljevski dvorec, restavriran pred leti, pričata o teh časih. Prizren šteje danes nad 40.000 prebivalcev. V balkanski vojni so zasedle srbske čete Prizren 31. oktobra 1912.

Isa Boljetinac je živ. Črnogorski generalni konzulat v Rimu razglašča, da je vest o smrti Ise Boljetinca neresnična. Boljetinac je zdrav v Niskem.

Aretiran italijanski socialist. Iz Curiahi poročajo, da so aretirali italijanskega urednika Alessandrija in ga izgnali iz Švice. Izgon se je izvršil radi Alessandrijevega političnega delovanja. V Italiji pa bo moral v ječo, ker je bil svoj čas obsojen v daljši zapor.

Kaj misli Grška z ententnimi četami. Glasilo notranjega ministra Gunarisa »Nea Himeras« takole opisuje današnje stališče vlade napram željam entente: Grška vlada bo proti ententi do skrajnosti popustljiva. Francoskih, angleških in srbskih čet, ki se bodo pravočasno umaknile pred četami srednjeevropskega bloka, ne bo ovirala, da se preko grškega ozemlja umaknejo iz balkanskega bojišča. Napačno bi storil, kdor bi popustljivost vlade drugače razlagal. One zavezniške čete pa, katerim bodo avstrijske, nemške in bulgarske čete tik za petami, ne morejo več računati na tako ravnanje; kajti njihov prihod bi grško ozemlje izpremenil v vojno ozemlje. Razorožitev teh čet je logična, zakonita in kar je največnejše, odgovarja interesu dežele. Podobno se je izrazil finančni minister Drgumis.

Venizelos — preganjan? »Morning-post« javlja: Grški vladni listi trde, da uvažuje ministrstvo, če bi ne kazalo sodnijsko postopanje proti Venizelosu zaradi njegove politične okrožnice, v kateri je pojasnil vzroke, zakaj se volitev ne udeleži.

Otvoritev rumunskega parlamenta. Kralj je v pondeljek v navzočnosti prestolonaslednika in ministrov otvoril redno

zasedanje parlamenta. Kralj, kateremu so bile prirejene pozdravljajoče ovacije, je prečital naslednjo poslanico: Sedanje zasedanje se začneja z istimi skrbmi, kakor zasedanje lanskega leta. Vojna, ki moči s krvjo svet in nas, se nadaljuje z naraščajočo srditostjo. Nove države so stopile v boj in so dale evropski vojni vedno večji obseg. Ta položaj nam še bolj nalaga dolžnost, da združimo svoja prizadevanja za obrambo velikih interesov Rumunije in da se s srcem in z umom dvignemo nad vse druge skrbi. V danes otvorjenem zasedanju se vam bo izreči o raznih zakonskih načrtih in kreditnih predlogah, da bomo kos sedanjim težkim razmeram in ne dvomim niti o modrosti, s katero jih boste pretresali, niti o prostovoljnem patriotizmu, ki vas bo napotil, podpirati vlado. Zlasti sem prepričan, da boste slej kakor prej skrbeli za potrebe naše drage armade, ki se je izkazala vedno vredna ljubezni in zaupanja dežele in na katerem sloni bolj kakor kdaj stališče, ki pristojna Rumunski. Zaupajoč na prihodnost naše drage Rumunske, prosim Boga, naj blagoslovi Vaše delo.

Intrige na carskem dvoru. Neki poljski list poroča iz Pjotrskova, da so našli pri hišni preiskavi pri bivšem ruskem vojnem ministru Suhomlinovu, ki je bil obdolžen veleizdaje, pismo grofa Witteja carju, v katerem ga grof svari pred stranko velikega kneza Nikolaja, ki da stremi za krono. Witte svetuje, da naj car rajši sklene mir z Nemčijo, sicer pride nesreča nad Rusijo in hišo Romanov. Witte se obrača proti zvezi s Francosko in zlasti z Anglijo, ki da je samomor za Rusijo. Treba je skupaj z Nemčijo uničiti svetovno gospodstvo Anglije. Seveda Wittejevo pismo ni dospelo do carja. — List pravi, da je sedaj v Rusiji na površju stranka velikega kneza Cirila, ki propagira mir z Nemčijo in preustrojitev razmer v Rusiji. Veliki knez Ciril sam pa sanja tudi o carski kroni in je smrtni sovražnik sedaj odstavljenega velikega kneza Nikolaja Nikolajeviča.

Na ruskem bojišču so ujele zavezniške čete meseca novembra 78 ruskih častnikov, 12.000 mož in zajele 82 strojnih pušk.

Ruska дума. »Birževie Vedomosti« potrjuje, da izjavljajo poslanski krogi, da bo дума zborovala od 8. do 28. decembra. Od dume bodo zahtevali, da reši proračun do Božiča. Do tedaj bo tudi državni svet to končal.

150.000 ženskih moči. Iz Londona poročajo, da je nujno treba 150.000 žen in deklet, ki jih bo pripraviti za pisarniška dela. Na Angleškem in v Walesu je zaposlenih v pisarnah še 300.000 moških v vojaško-obvezni starosti in polovica teh je telesno popolnoma zmožna za vojaško službo. Onih 150.000 žen in deklet bo nadomestilo te moške.

Kitchener zopet doma. Lord Kitchener je došel na Angleško. V četrtek se bo vršil ministrski svet, katerega se bo udeležil Kitchener.

Kako si predstavlja ententa mir? »Kreuzzeitung« piše: Liberalni poslanec C. F. G. Masterman piše v »Daily Chronicle« z dne 15. p. m. »O miru, ki naj štiti bodoče generacije: Mir je mogoč, če bo Belgija popolnoma neodvisna. Ren meja Francoske, Šlezvik zopet danski in če se bo nemško vojno brodovje predalo. Boji se, da bodo ti pogoji za Nemčijo še premili. Neki pariški poročevalec je zopet izvedel, da je Nemčija stavila v Londonu poluradne mirovne predloge preko Holandske in od tam v Parizu. Vplivna oseba, — pravi poročevalec, da je popolnoma razumela, da želi Nemčija pod danimi okoliščinami mir. Vprašanje za četvero-

zvezo pa je prav enostavno: Ali imamo dosti moči in virov, da končno premagamo centralne države in ali smo pripravljeni napeti te sile, da dosežemo cilj? Odgovorimo: Da! Gotovo Nemčija danes ne more priznati, da mora ostati ententa končno močnejša, ravno zato pa je za nas popolnoma izključeno začeti s kakršnikoli mirovnimi pogajanjmi ali tudi le odgovarjati na taka vprašanja s protipredlogi.

Nakazila za meso na Nemškem. Tudi na Nemškem je vlada odredila, da gotove dni na teden ni dovoljeno prodajati mesa in mesnih jedi. S tem je hotela doseči, da bi ljudje tiste dni sploh ne vživali mesa. Toda premožni ljudje so si pač pomagali s tem, da so dan poprej kupili več mesa. Vlada je kakor že prej za kruh, zdaj vpejla nakazila za meso, tako da ljudje ne bodo mogli v naprej kupovati mesa za take dni, ko bi ga ne smeli uživati.

Vojne težave. Nemčija je prepovedala izvažati za gotove tovarne v Švici premog, ker neče, da bi se z nemškim premogom pomagalo izdelovanje vojnih potrebščin za četverozevo. Zlasti so se tovarne, ki so v mirnih časih izdelovale ure, lotile izdelovanja vojnih potrebščin. Švicarske tovarne so izdelale leta 1913. ur v vrednosti 183.049.000 frankov. Iz produkcije ur si je mogoče napraviti približno podobo, koliko patron in drugih takih stvari izdelajo lahko te tovarne. Nemška prepoved, dobivati premog iz Nemčije bo pač naredila konec temu, švicarsko nevtralnost jako čudno osvetljujočemu početju.

Švica in njena vojska. Sklep zveznega sveta določa, da prestopita letnik 1883. v domobranstvo in letnik 1875. v črno vojsko šele 31. marca 1916. Pri konjenici ostane, kakor je bilo. Odpusti iz vojaške službe ostanejo sistirani. Število izvežbanih prostovoljnih strelcev dosega baje 100.000.

1440 voz streliva. Turčiji in Bulgariji je peljalo 38 ladij 1440 železniških voz streliva in municije — mimo Kalafata. (To rumunsko mesto leži ob Donavi nasproti bulgarskemu mestu Vidinu izhodno od Zaječarja).

Novi portugalski kabinet je sestavljen takole: Predsedstvo in finance Alfonso Costa, kolonije Rodriguez Gaspar, vojna Norton Mattos, mornarica Viktor Continho, zunanje Augusto Soares.

50.000 vagonov žita iz Rumunije. Nemški in avstrijski delegati so sklenili pogodbo z rumunsko centralno prodajno žitno družbo, po kateri se dobavi za Nemčijo in Avstrijo 50.000 vagonov pšenice, koruze, ječmena in ovs. Pogodbo mora odobriti še rumunska vlada.

Konzerve pred 1600 leti. V današnji vojni so konzerve zelo izdaten pripomoček za prehranitev armade. Toda če kdo misli, da so konzerve iznajdba novejšega časa, se jako moti. Že v letu 288. so rimski vojaki imeli grah v konzervah, kakor poroča grški pisatelj Sinezij iz Aleksandrije.

Ameriške žene hočejo uvesti veliko gibanje za mir. Ustanovila se je posebna »unija«; vsaka članica tega združenja se zaveže, da bo brzojavno prosila predsednika Wilsona, naj prevzame vlogo posredovalca za mir. Na tisoče brzojavk je že oddanih. — Tudi se pripravlja v Ameriki posebna ekspedicija, ki pojde v Evropo delat priprave za mir.

Nemiri v Albaniji. Poročila iz Rima in Carigrada pravijo, da so izbruhnili med Albanci večji nemiri. »Ikdam« javlja, da so pristaši princa Wieda prekoračili srbsko mejo. »Turan« poroča, da so že vkorakali v Prištino. Rimska poročila pravijo, da so albanske čete vdrle pri Djakovu na črnogorsko ozemlje, odkoder pa so bile

zopet pregnane. Črnogorski oddelki da jih sedaj zasledujejo.

Manifest indijskih nacionalistov. »Münchner N. N.« poroča iz Kodanja: Indijska narodna stranka objavlja glasom novojških listov izjavo, ki pravi: Vedno smo zaničevali angleško gospodstvo v Indiji, ustanovljeno na izdajstvu, potvorbi in krivi prisegi. Ljudske mase bojkotirajo angleško blago in dajejo prednost domačemu ter skušajo razviti narodno skupnost z raznimi patriotičnimi sredstvi. Posledica vsega tlačanstva je bila, da se širi revolucionarna propaganda na tihem. Vse zunanje demonstracije so prenehale. Indija je sedaj vulkan, ki more izbruhniti pri prvi priliki. Potem bo s krvjo zasnovano angleško gospodstvo tudi v krvi umrlo. — Poročila o obsežnem revolucionarnem gibanju v Indiji potrjujejo tudi iz Petrograda, iz japonskih virov prihajajoča poročila.

Bogata Amerika. Evropska vojna daje Ameriki velikanske zasluge. V Evropi pada cvet vseh narodov na raznih bojiščih in se milijarde denarja premene v dim, Amerika pa žanje, da kaj takega svet še ni videl. Ravno te dni se je poročalo, da so vzadnjem tednu meseca oktobra, torej v šestih dneh, izpeljali iz Amerike za 80 milijonov dolarjev vojnih potrebščin. Kar pošlje Amerika čez morje, bo v par mesecih v vojni porabljeno in uničeno, milijoni dolarjev pa bodo ostali v ameriških žepih. Denar teče v ogromnih množinah v Ameriko, vse več je tam zlata in vse bolj se kaže, da zna biti konec evropske vojne — svetovno prvenstvo Amerike in nadvlada ameriškega kapitalizma. Bankirja Morgan in Rockefeller sta že danes najmočnejša denarna oblastnika na svetu. Samo ta dva razpolagata z eno tretjino vsega imetja, kar ga ima Severna Amerika, namreč 93.711 milijonov dolarjev. Morgan ima 22.245 milijonov dolarjev le zasebnega premoženja, različne banke in akcijske družbe, pri katerih ima on prvo besedo, pa ima 24.325 milijonov dolarjev premoženja. To so tako velikanske vsote, da se jih pri nas nihče še jasno predstavljati ne more. Ta kapital, s katerim razpolaga samo Morgan, nese na leto več, kakor vsi davki našega cesarstva.

Kdor ima slabe zobe dobi večkrat zobobol. Lahkomiselno bi bilo, v zdravih dneh ne na te neprijetne, moteče bolečine misliti, in jih ne preprečiti. Svetujemo tedaj svojim čitateljem naročiti v ta namen Fellerjev bolečine odpravljajoči rastlinski esenčni fluid z znamko »Elza-fluid«. Ta vpliva pri hipoma nastopivšem zobobolu ne samo takoj bolečine odpravljajoče, temveč prepreči tudi zopetni prihod bolečine, ako se zobe vsak dan z njim čisti. Njegov demitikujoči vpliv ter njegova dobra dišava vzamejo tudi slabi duh iz ust. 12 steklenic tega tudi druge bolečine odpravljajočega domačega sredstva pošlje vsepovsod franko za samo 6 kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elza-trg št. 334 (Hrvatsko). Kdor ima slabe zobe, ta prebavlja večidel tudi slabo, ker ne more dovolj griziti. Pri prebavnem motenju naj se vzame milo odvajajoče Fellerjeve Rhabarbara-kroglice z znamko »Elza-kroglice«, 6 škatlic 4 K 40 vin, franko in priporočamo, da se jih naroči obenem z »Elza-fluidom«, da se ima ta dva zdravniško priporočena preparata vedno v hiši. Kdor hoče imeti na sprehodih, potovanju in na prostem takoj vplivajoče sredstvo pri roki, temu priporočamo stekleničico »Elza-fluid«. To stori dobro. (v)

Rudarski koledar za leto 1916

je že izšel. Cena mu je v platno vezanem izvodu 1 krono, po pošti 10 vinarjev več. Naroča se pri upravi „Delavca“ in pri zaupnikih. Sodrugi, delavci, sežite pridno po neobhodno potrebnem koledarju!

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Franciškanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za .. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ..

Stereotipija. Litografija.

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne nameščence
za leto 1916

dobe sodrugi v kratkem pri zaupnikih in vsi, ki so naročili koledarje pri upravi lista „Delavca“ po pošti. Kdor naroči več kot 10 koledarjev dobi popust.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Robida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritlič.
Dr. Beck Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4, pritličje
Dr. B. Ipavc	10.—12. dop.		Mestni trg.
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3 pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Odvetnik in kazenski zagovornik dr. Josip A. Tomšič

se usoja vljudno javiti, da je

otvoril svojo lastno odvetniško pisarno
v Ljubljani, Sodna ulica šte. 13.

A. & E. SKABERNE

Ljubljana, Mestni trg št. 10

špecialna trgovina pletenin, trikotaž in perila
priporoča svojo veliko zalogo, kakor!

Športno in vojaško perilo in sicer: nogavice, gamaše, dokolenice, snežne kučme, rokavice, žilogrelce, sviterje, pletena srajce in spodnje hlače iz volne, veldblodje dlake in bombaža.

Perilo za dame in gospode iz šifona, cefirja, barhentia in flanele. Perilo za dečke, deklice in dojenčke. Gumijevi plašči, nahrbtniki itd.

Na debelo in drobno.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vojaški čevlji

za častnike in
moštvo

se dobe v vsaki množini v zalogi tovarne

Peter Kozina & Ko.

Ljubljana,

Breg šte. 20.